

A társadalmi viszonyok, a nyelv- és a névhasználat kölcsönhatásai

ILDIKÓ N. CSÁSZI
SOCIAL RELATIONS, INTERACTION OF USING LANGUAGE AND NAMES

811.511.141(437.6)
81`271
81`282
81`373.21
81`373.232

linguistics, the history of Hungarian toponymy in Slovakia, census data, Zoboralja, Hungarian schools, dialect, onomatology, name-models, official naming

Napjaink helynévkutatásában egyre hangsúlyozottabban van jelen az egyes települések vagy tájegységek helyneveinek, esetleg egy-egy névtípusnak rendszerbeli bemutatása. A XX. század közepétől jelentős számú helynévgyűjtemény jelent meg, s az óriási névanyag feldolgozása nagyrészt a 90-es évek második felétől indult el. A század közepére jellemző tendenciát – miszerint egy nagyobb tájegység gyűjtését azonnal fel is dolgozták (Benkő, Kázmér, Inczeffi) – csak az utóbbi években követték (Kálnási). Felvidéki magyarlakta területekről pedig alig készült ilyen munka.

A felvidéki helynévkutatás régóta adósa a magyar névtudománynak. A Nyitra-vidéken eltöltött ötéves (1991–1996-ig) időszak ösztönzött arra, hogy – magyarországi helynévkutatásomat abbahagyva – inkább felvidéki helynevek megmentésében segítsek.

A felvidéki helynévkutatás története

Szlovákia magyar helyneveinek összegyűjtése a 60-as évek második felében a magyarországihoz hasonlóan szervezett keretek között folyt. A Nyitrai Pedagógiai Főiskolán Teleki Tibor szervezésében indult meg a felvidéki gyűjtés, egy előre kidolgozott program alapján. A megkezdett munka eredményeként jó néhány szakdolgozat készült el a főiskola magyar tanszékén, de ezek egy része kiadatlanul hever, más részük helyi kisebb monográfiákban, esetleg periodikumokban jelent meg, de közéletük többnyire szakszerűtlen, kutatók számára sajnos hozzáférhetetlen, vagy a magyarországi névközlési gyakorlattól való eltérés miatt igen nehezen kezelhető. Az 1968-as események következményeként 1970-ben Teleki Tibort eltávolították a nyitrai főiskoláról, s utána nem akadt olyan személy, aki koordinálni tudta volna a felvidéki helynévkutatást. Azokat a gyűjtéseket, amelyeket a magyarországi pályázatokra elküldtek a felvidéki kutatók és az egykori hallgatók, az ELTE MND sorozatában megjelenhettek. Így váltak hozzáférhetővé az Érsekújvári járás keleti részének (12 település) és a Lévai járás déli részének (7 település) Jankus Gyula, a komáro-

mi járás délkeleti vidékének (5 település és 4 majorság) helynevei Hegedúsné Marikovecz Katalin, a Töketerebes járásból Deregnő helynevei D. Varga László, Királyhelmece és környéke (27 település) pedig Szathmáry József gyűjtésében. Az eddig csekély számban megjelent munkák (nagy részük pusztai adattár) mellett számos kézirat található a Nyitrai Pedagógiai Főiskola, ma: Konstantín Egyetem Hungarisztika Tanszékén, ahol Telekiné Nagy Ilona, illetve a vendégoktatók Vörös Ottó és Cs. Nagy Lajos irányításával a hallgatók szülőfalujuk helyneveit gyűjtötték össze és dolgozták fel, de szisztematikus helynévgyűjtés csak a Csallóközben indult meg Unti Mária vezetésével. Megfelelő anyagi forrás hiánya miatt mind nehezebb egy-egy összefüggő terület névanyagát összegyűjteni.

A győri Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola oktatói magyarságtudományi program keretében Diósfőrgépatony névkincsét, iskola- és sporttörténetét szaktudományos eszközökkel dolgozták föl és jelentették meg a település monográfiájában.

Felvidéken magyar nyelvészeti tanulmányok közlésére indult periodika nem létezik, társadalomtudományi értekezések gyűjteményeként jelentkezett a 80-as években a Madách Kiadó gondozásában az *Új Minden Gyűjtemény*, de ebben főként néprajzi témájú szakkikkkel, gyűjtésekkel találkozunk, s elvéve egy-egy helynévi témájú írással (pl.: Jókai helynevei). Sajnos a 90-es években ez a periodika is megszűnt. 1999-től *Fórum Társadalomtudományi Szemle* néven új társadalomtudományi kiadvány indult, melyben egy-egy nyelvészeti vonatkozású tanulmánnyal is találkozhatunk.

A Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság által 1991-ben a *Népismereti Könyvtár* 1. köteteként a gömöri Vály-völgy 6 településének monográfiáját (B. Kovács István szerk. 1991) adták ki 430 oldalon. Ebben a kötetben megtalálhatók Vály-völgy helynevei is Dénes György és Benedek László munkájaként. A neveket településenként betűrendben közlik fonetikus lejegyzés nélkül, de az alakváltozatokat a címszóban is jelölik. Nagy előnye a gyűjteménynek, hogy rengeteg történeti nevet is felkuttattak a levéltárakból, de sajnos a nagy mennyiségű névanyag áttekintéséhez hiányzik a mutató.

A Szlovákiai Magyarok Anyanyelvi Társasága és a Nyitrai Pedagógiai Főiskola Hungarisztika Tanszéke 1993-tól *Anyanyelvi Füzetek* címen időszakonként megjelenő kiadványt indított útjára Sándor Anna és Telekiné Nagy Ilona szerkesztésében, melynek eddig 5 füzete jelent meg (1998-ig, azóta anyagi okok miatt egy sem). Ezekben néhány helynévi vonatkozású tanulmány is megjelent Telekiné Nagy Ilonától. (TELEKINÉ 1993:38–44; TELEKINÉ 1994)

A *Csallóközi Kiskönyvtár* sorozatban Csallóköz településeinek helyneveit tette közzé 2000-ben Horváth Ildikó és Telekiné Nagy Ilona. A Felvidéken ez volt az első olyan önálló kiadvány, amelyben Horváth Ildikó az adattárban egy tájegység történeti és népi helyneveit mintaszerűen és teljes körűen mutatja be a társszerző bevezető tanulmányával.

Legutóbb, 2002-ben Unti Mária szakmai irányításával, szerkesztésével a Dunaszerdahelyi járás 56 településének mai népi helynevei jelentek meg helyi kiadványként. (UNTI 2002) Török Tamás kutatása anyaországi kiadványként látott napvilágot: Zoboralja történeti helyneveinek és mai szlovák kataszteri neveinek kontrasztív vizsgálatát végezte el. (TÖRÖK 2002a)

Az eddig megjelent jelenkori gyűjtések – Szathmáry József kiadványát, illetve Jankus Gyula, Héder Ágnes, N. Császi Ildikó, Telekiné Nagy Ilona és Török Tamás egy-egy tanulmányát kivéve – főként adattárak. A *Királyhelmece és környéke* dolgozat köznévi és tulajdonnévi csoportosításban névtipológiát tartalmaz, ezenkívül a névanyagban előforduló tájszavak és regionális átvételekről közöl listát értelmezéssel és forrásjelöléssel. Nagy érdeme a műnek, hogy megbízható a lejegyzése, így dialektológiai kutatások alapjául is szolgálhat, és hogy mintaszerű mutatóval zárul, sajnos azonban a történeti neveket, régi kataszteri térképek megnevezéseit nem gyűjtötték össze a 27 településen.

Kutatásom fő célja a közvetlenül Zoboraljához tartozó 15 település helyneveinek mint sajátos szóképzleti elemeknek nyelvészeti eszközökkel történő leírása, több szempontú elemzése és azok rendszerének feltárása. A vizsgálandó helynevek a nyelvi elemkészlet tagjai, rendszere pedig a beszélőközösség szókincsének részrendszere. Az összegyűjtött történeti és élőnyelvi helynévanyag alapján törekszem feltárni a tájegység névalkotásában szerepet játszó nyelvi eszközöket, a névvé váló lexémákat, lexéma értékű elemeket, azoknak a nevekben megmutatkozó jelentését, funkcióját, alaki szerkezetét és az elemek segítségével létrejövő tipikus helynévalkotási módokat. Tekintettel arra, hogy határon túli területről van szó, a névvesztésnek fokozott jelentősége van, mert az asszimiláció következtében az újonnan keletkezett nevek már nem a magyar helynévkinccset gazdagítják.

A zoboralji névhasználat szociológiai háttere

A Nyitrai járásban 1991-es népszámláláskor 22 közigazgatási területen regisztráltak magyar lakosokat, a 2001-es népszámláláskor 21-en, ugyanakkor némileg változott közigazgatásilag is a járás. Kalász és Babindál 1996-os szétválásával Kalász etnikai összetétele jelentősen megváltozott, 54,67%-ról 43,13%-ra csökkent a magyarság száma. Babindálban pedig csak 30%-os a magyar lakosok száma. Az érdekérvényesítést tekintve összességében negatív az eredmény. Ugyanakkor Nagyhind és Kishind 1992-es szétválásával a nagyhindi magyarság százalékaránya csaknem megduplázódott. Hasonló változást azonban nem figyelhetünk meg abban, hogy Vicsápapáti területéből kivált a szlovák lakosokból álló Lajosfalu, mégis csökkent a magyar lakosok aránya a településen. Felsőkirályi a Vágsellyei járásba, Lédec pedig az Aranyosmaróti járásba került, ezzel teljesen elszigetelődnek, a nyelvszigetettől való elszakadás veszélyezteti az itteni magyarságot. Közvetlen Zoboraljához azonban csak a Zobor–Harancsa–Zsibrice hegylánc két oldalán található 15 település tartozik, ebből 13-ban laknak magyarok. A Kárpát-medence nyugati felében a Zobor-vidéki magyarok alkotják a magyarság legészakibb összefüggő csoportját. Ezek a települések földrajzi fekvésüknek köszönhetően további három területre különülnek: hegymegi, vízmegei és hegyaljai falvak. A hegység északnyugati oldalán vannak a hegymegi falvak: Béd, Menyhe és Szalakusz. A Zobortól nyugatra, a Nyitra folyón túl, viszonylag sík területen fekszenek a vízmegei falvak: Nyitraegerszeg és Vicsápapáti, illetve az 1996-tól Vicsápapátiból kivált Lajosfalu (Szalakusz és Lajosfalu lakossága csaknem 100%-ban szlovák. Aki magyarul beszél, az rendszerint a környékbeli magyar falvakból házasodott ide.). A hegység déli oldalán pedig az ismertebb hegyaljai falvakat találjuk: Alsóbodok, Alsócsitár, Barslédec, Gerencsér, Geszte, Gímes,

Kolon, Pográny, Zsére. A zoboralji identitás erősödik a környékbeli magyarlakta falvakban, hisz az „egységben az erő” tudata hozta létre 1992-ben a Zoboralja Községek Regionális Társulását, amelyben tag még Vicsápapáti, Berencs, Csehi, Nagycétény, illetve a már Érsekújvári járáshoz tartozó Nagyker is. Ez az összetartozás segíti a nyelvszívetet magyarsága megtartásában.

A zoboralji magyarság a honfoglalás korában telepedett le, a ma itt élők magukat a kabarok és székelyek utódainak tartják, akik a középkorban gyepűörökként a határvédelmet biztosították. A településnevek és a rendelkezésre álló forrásadatok is azt igazolják, hogy valamennyi község a korai ómagyar korból származik. A terület egy része a zoboralji apátság, más része a nyitrai püspökség tulajdonában volt, vagy királyi adománybirtokként cserélt gazdát a nemesség körében. A középkorban többször is feldúlták a vidéket a törökök, ennek következtében a lakosság létszáma jelentősen csökkent. A XVIII. századi betelepítések különösen a hegymegi és vízmei falvak lakossági összetételén változtattak, a hegyaljaiak a XX. század elejéig zömmel tiszta magyar települések voltak.

A Felvidék XX. századi etnikai összetételének alakulását követhetjük nyomon Gyurgyik László szociológus könyvében. (GYURGYIK 1994) Az 1991-ből származó adatok alapján a térképen világosan látszik, hogy a Zobor-vidék különálló magyar nyelv-szigetté vált. A legutóbbi (2001-es) népszámlálás adatait megismerve (Új Szó 2002. 02. 01.) a kedvezőbb politikai helyzet ellenére az asszimiláció növekedett. A Zoboralja lélekszámának változása 1980–2001 között című mellékletből igen érdekes tanulságokat vonhatunk le. A legriasztóbb tény az, hogy a változások folyamán az utóbbi 10 évben a zoboralji magyarságnak csaknem negyede „tűnt el”. Ennek csak részben oka a népességfogyás, mert amíg a teljes lakosságnak csak 6,91%-a fogyott, a magyar lakosságnak pedig a 22,83%-a. Természetesen az adatok nem teljesen pontosak, mivel Alsócsitár Nyitrához tartozik (2001. decemberétől önálló – szerk. megj.), innen sem ismerjük a pontos számokat: mindössze annyit, hogy Nyitra korábbi 1,98%-os magyarságával szemben 2001-ben már csak 1,71%-ot találunk: 1777 főről 1489-re csökkent a magyarok száma, ami 16,21%-os csökkenést jelent, s ebben az alsócsitári változások is tendenciaszerűek.

A tényekhez még hozzátartozik, hogy 1970-ben és 1991-ben nemcsak a nemzetiséget, hanem az anyanyelvűséget is felmérték, de erre nézve csak összesített adatokat közölnek. Országos viszonylatban a magyar anyanyelvűek aránya 1970-ben 8,75%-kal, 1991-ben 7,21%-kal magasabb, mint a magyar nemzetiségű lakosság. Ezek az átlagok a Nyitrai járásban több mint 100%-os eltérést mutatnak: 1970-ben 21%-kal, 1990-ben 15%-kal több a magyar anyanyelvűek száma, mint a magyar nemzetiségűeké. A 21 év alatt (1970–1991) a magyar nemzetiségű, de szlovák anyanyelvűek száma megduplázódott (0,7%-ról 1,4%-ra növekedett).

Az adatok elemzéséből az alábbi következtetéseket vonhatjuk le: a '91-es viszonylagosan magasabb adat a népszámlálás kedvező körülményeit, illetve a társadalomban bekövetkezett változást, az enyhülést igazolja. A folyamatosan emelkedő vegyesházasságok, illetve a szlovák tanítási nyelvű iskolákat látogató magyar tanulók számának gyarapodása azt vetíti elénk, hogy a magyar lakosság anyanyelv és nemzetiség szerinti megoszlása növekedhet. (GYURGYIK 1994:27–29) A legutóbbi népszámlálás (2001) ezekre a kérdésekre adott eredményeit még nem közölték, csak a magyarság számát és százalékos arányát. (Új Szó 2002. 02. 01.) De ezek

ből az adatokból is egyértelműen kiderül, hogy a korábbi kedvező körülmények, az enyhülés már nem játszik akkora szerepet, s az asszimiláció egyre erőteljesebb.

A magyar lakosság ilyen arányú fogyásának több oka is van. Az egyik a települések átlagéletkora. A lakosság átlagéletkorának változását 1970 és 1991 között az alábbi táblázat segítségével követhetjük nyomon.

	Összes	Magyar	Szlovák
1970	31,7	34	31,2
1991	33,6	36,2	32,7

Az ország lakossága öregszik, de ezen belül erőteljesebb a magyar lakosság örege-
dése, ez különösen azért aggasztó, mert a 25 évnél fiatalabbak száma kevesebb a magyar lakosok körében, s e generációk szülőképes korúvá válásakor még kedvezőtlenebb adatok várhatók. (GYURGYÍK 1994:31–36)

A hegymegi falvak összesített adatai szerint a lakosság átlagéletkora kb. 41 év, ami a járáson belül a 4. legidősebb átlagot jelenti, a zaboralji településeket vizsgálva pedig a legmagasabb. (GYURGYÍK 1994:153) Az utóbbi 10 évben a magyarok száma 239-ről 123-ra, csaknem felére csökkent (–48,54%). A magyar ajkú lakosság ilyen mértékű fogyáshoz az is hozzájárult, hogy évtizedek óta nincs magyar nyelvű oktatás és hitélet, a szomszédos hegyaljai falvakkal nincs közvetlen közúti összeköttetés, csak a városon keresztül; a vasút pedig jelentéktelen. Az erdei utak az év nagy részében (ősztől nyárig) járhatatlanok.

A vízmegei falvak népszámlálási adatait vizsgálva azt láthatjuk, hogy Egerszeg lakossága közel változatlan (Fényes 1851: 1009 fő; Gyurgyík 1980: 1133 fő, 1991: 960 fő, 2001: 950 fő). Míg 1980-ban 9,71% volt a magyar lakosság aránya, 1991-ben 15,94%-ra emelkedett. Nyilván nem a többségi nemzetiség nagyobb arányú halálózását figyelhetjük meg, hanem a kedvező politikai változások következtében többen merték magyarnak vallani magukat. A lakosság átlagéletkora azonban igen magas, 39,5 év. Ennek köszönhetően az utóbbi 10 évben Nyitraegerszeg magyar lakossága több mint egyharmadával csökkent, ami a zaboralji települések közül a második legmagasabb értékű, s a település összlakosságához viszonyítva a magyar lakosok aránya már alig haladja meg a 10%-ot.

Vicsápapáti és Lajosfalu múlt századi adatait még külön-külön találjuk: Fényes 1851: Nyitra-Vicsáp: 616, Apáthy: 517, Lajos: 86, összesen: 1219; Gyurgyík 1980: 2440, 1991: 2336, ezek a hajdani 3 település összesített adatai, mert 1991-ben egy közigazgatási területhez tartoztak. A 90-es évek közepén azonban Lajosfalu (Ludovítová) különvált. Örvendetes, hogy a népesség a XIX. századihoz képest csaknem kétszeresére emelkedett, de a nemzetiségi megoszlás már sokkal kedvezőtlenebb képet mutat. Ezt meghatározta az is, hogy főként Árva megyéből telepítettek be szlovákokat (Sándor Anna szóbeli közlése). Igaz, Fényes Elek szótára mindhárom korabeli települést „tót falu”-ként említi, a második világháború előtt 1939-ben 50,3% vallotta magát magyar nemzetiségűnek. 1980-ban mindössze 7,75%, 1991-ben pedig 7,32% a magyarság aránya, az átlagéletkor pedig 37,4 év, ami a Nyitra környéki magyar települések között közepesnek mondható. 1991–2001 között Vicsápapáti adatai valamivel kedvezőbbek, csak 15,20% a magyarság fogyása, de Lajosfalu kiválása ellenére mégis csökkent a magyarok lélekszáma. Hogy mégsem

akkora mértékben, mint a többi szomszédos településé, annak az az oka, hogy a magyar identitás növekedését erősíti a Zoboralja Községek Regionális Társulásának tagsága, illetve Magyarország testvértelepüléssel létesített kapcsolat is.

A két terület (hegymegi és vízmegei falvak) természetes határai, illetve az alig 2%-os magyarságú Nyitra városa elszakítja ezeket a településeket Zoboralja hegyaljai falvaitól.

A hegyaljai falvak közül Gerencséren a legnagyobb mértékű a magyar lakosság számának csökkenése: 33,70%. A falu önállóul törekvését ugyanis azzal „honorálta” Nyitra, hogy a 90-es évek elején bezáratta a magyar óvodát, s a falu lakossága több mint 10%-kal nőtt a városi lakosság kiköltözése miatt, ezek következtében csökkent ennyire a magyarok százalékaránya. A 2001-es adatok tanúsága szerint a többi hegyaljai faluban – Alsóbodok és Kolon kivételével – 15% körüli a magyar lakosság csökkenése a 91-es népszámlálási adatokhoz képest. Az említett két településen föltehetően azért tudott 10% alatt maradni a magyar lakosság csökkenése, mert Kolonban van a járás egyetlen magyar csoportot is indító óvodája, Alsóbodokon pedig hosszú huzavona után 2000-ben megnyílt a Nyitra-vidék egyetlen középfokú magyar magániskolája, egy vállalkozási szakközépiskola.

A jogfosztottság éveiben magyar iskola egyáltalán nem működött az egész Felvidéken, ennek következményeként – egy szlovák történész kutatásai alapján – közel 10 ezer magyar iskolaköteles fiatal nem járt semmilyen oktatási intézménybe. „Ezzel a XX. század közepén Európa szívében újra felütötte fejét az írástudatlanság.” (LANSTYÁK 1991:41) Az 50-es években azonban újraindultak a magyar iskolák. A kormányzat a 60-as években két rendkívül hatékony eszközzel igyekezett visszafejlesztetni a magyar nyelvű oktatást:

- körzetesítéssel – ennek lényege: a falusi kisiskolákat megszüntették, s helyettük nagy, 20-30 km-es felvevőkörzettel rendelkező központi iskolákat létesítettek;
- összevonással – az egyes településeken működő iskolákat egy, közös igazgatású intézménybe vonták: „a hivatalos propaganda szerint a két nép közeledését és az anyagi eszközök gazdaságosabb kihasználását volt hivatva szolgálni, valójában azonban a magyar iskolák leépítésének burkolt módjává vált.” (LANSTYÁK 1991:43)

Zoboralján mindkét módszer alkalmazását megfigyelhetjük. Körzetesítéssel megszüntették a magyar iskolákat a hegymegi és vízmegei falvakban. A hegyaljai településeken pedig az alapiskolák felső tagozatát körzetesítették, az alsó tagozataikon összevont iskolák, sőt – a kevés létszám miatt – összevont osztályok működnek. Az anyanyelvű óvodának, iskolának meghatározó szerepe van a kisebbségi nyelv fenntartásában: „az iskolák egyfelől tudatos nyelvi ismeretekkel vértetik föl a tanulókat, másrészt lehetőséget nyújtanak az anyanyelv napi használatára, méghozzá – s ez nagyon fontos – a legkülönfélébb stílusszinteken, az iskolai kosárlabda-meccseken való bekiabálástól a szikár szaknyelvi megnyilatkozásokon keresztül a magasztos témákról írt fogalmazások »fennkölt stíl«-jéig. A nemzetiségi iskola azon kevés munkahelyek egyike (mind a gyermekek, mind a tanárok számára), ahol a kisebbség nyelve – szerencsés esetben – bármilyen beszédhelyzetben szabadon használható.” (LANSTYÁK 1991:39)

A nyelvhasználat másik nagyon fontos színtere (kistelepülésekről lévén szó) a hitélet, ugyanis az egyházak mindig fontos szerepet töltenek be a kisebbségek éle-

tében, elősegítik nyelvi és nemzeti megmaradásukat. Ezt a kérdést vizsgálva országos viszonylatban még elkeserítőbb a helyzet. A magyar nyelvű szertartások a nyelv presztízsszerepét növelik, mivel a közéletben csak korlátozott lehet a magyar anyanyelvhasználat. A magyar lelkészképzésnek a reformátusok körében vannak a legkedvezőbb feltételei: bár Prágában, cseh nyelven folyik a képzésük, magyar nyelvű óráik is vannak, ezenkívül magyarországi részképzésen is részt vehetnek. A katolikusok képzése Pozsonyban folyik, kizárólag szlovák nyelven, nincs magyarországi részképzésük. Magyar vonatkozásban óriási a paphiány: „Az előrejelzések szerint 2000-re a szlovákiai magyar papság szinte kihal. A főegyházmegye területén pl. 5–6 magyar pap hal meg évente, miközben csak 1–2 papnövendéket szentelnek.” (LANSTYÁK 1991: 44) Az evangélikus egyházban egyáltalán nincs biztosítva a lelkészutánpótlás.

Zoboralján csak a hegyaljai falvakban van magyar nyelvű mise a többségében katolikus híveknek. Egy-egy lelkésznek több település hitéletét kell kézben tartania.

A társadalmi változások a műveltség és a foglalkozás terén is megfigyelhetők. Alapvető változások zajlottak le a gazdasági életben, különösen a második világháború után. A hagyományos paraszti gazdálkodás a községeken belül biztosította a megélhetést, a század második felében a munkavállalók nagy része, csaknem háromnegyede ingázik a közeli városokba. Az ottani munkahelyi környezetben a munkatársak nyelvhasználata, illetve a társadalmi elvárás a befolyásoló tényező, vagyis hivatalos érintkezésben már nem anyanyelvüket használják többé, hanem az államnyelvet, a szlovákot. Kódváltás legfeljebb bizalmi beszédhelyzetben következhet be. Az iskolázottság kevésbé hat a nyelvjárásiasságra, ugyanis az otthoni környezetben inkább használják a vernakuláris nyelvet.

A helynevek továbbélésének alapját maga a névhasználat adja. Ezért szólnom kell még arról, hogy a lakosság hány százalékának van még köze a mezőgazdasághoz, milyen a névélettan társadalmi háttere. Az 1991-es népszámlálás adataira támaszkodó szociológiai kutatások segítenek a válaszadásban. Ekkor a lakosságnak mindössze 14%-a dolgozott a mezőgazdaságban. Sovány vigasz számunkra, hogy ebből kétszer annyian vannak a magyar ajkúak, mint a szlovákok. A magyar lakosság többsége falvakban él, a magyarlakta területek iparosítottsági szintje nem éri el az országos szintet, ezeken a területeken a természeti adottságok a mezőgazdaságnak kedveznek. Az ágazatban dolgozó magyarok százalékarányának csökkenése – az előző 10 évhez viszonyítva – mégis itt a legmagasabb: -3,5%, szemben a szlovák lakosságbeli 1,13%-os csökkenéssel. (GYURGYÍK 1994:40–43; 118–120) A magyar nemzetiségű lakosok körében nagyobb mértékben (17,49%-ról 13,87%-ra) csökkent a mezőgazdasági szövetkezeti tagok száma (szlovák adatok 1980-ban: 7,3%; 1991-ben: 6,40%). Ezzel szemben az egyénileg gazdálkodók száma a magyarok körében csaknem megtízszereződött (43 főről 353 főre növekedett); a szlovákok körében viszont harmadára csökkent (1463 főről 525 főre). A rendszerváltás után Szlovákiában valódi kárpótlás történt, s mindenki (aki igényelte) a saját földjét kaphatta vissza. A magyarok történelmi okok miatt emocionálisan jobban kötődnek a földhöz, a kárpótlás idején felértékelődtek a XIX. századi térképek, ugyanis a földet ezek alapján azonosították. De ez az érzelmi kötődés néhány kivételtől eltekintve jobbra csak az idősebbekre érvényes, s a generációváltás után a névélettan változásával is számolnunk kell.

A nyelvtörvény pozitív hatásának könnyelhetjük el azt, hogy a 20%-nál nagyobb magyar lakosságú települések önkormányzatai bátran ki merték tenni már nemcsak a magyar helységnevtáblákat, hanem a közterületek elnevezéseit is. A Felvidék helynévanyaga – az államnyelvi hatásokat tükröző hivatalos neveken kívül – legfőképp a belterületi neveket tekintve tér el az anyaországi helymegjelölésektől, ugyanis a kisebb településeken évtizedekig hiányzott a hivatalos utcanév. A lakóhely megjelölése hivatalos iratokban, a postacímzés csak településnév és házszám feltüntetésével jelenik meg. Ettől csak a városok és a nagyobb községek anyaga tér el. A közelmúlt gyűjtött anyagai – mivel céljuk az élő magyar adatok mentése volt – nem is térnek ki a szlovák nyelvű hivatalos nevek gyűjtésére. Az 1992–96-ig Zoboralján végzett gyűjtésem adattára tartalmaz szlovák hivatalos neveket, bár a névanyag vizsgálatakor figyelmen kívül hagytam őket. A 60-as évektől megjelent szlovák nyelvű kataszteri térképeken feltüntetett névanyag vizsgálatával foglalkozott Török Tamás. (TÖRÖK 2002a) Az elmúlt évtizedekben készült térképeken néhány eset kivételével (Čerhát *Galagoš*) már csak államnyelven tüntetik föl a neveket azt a látszatot keltve, mintha a területen élő nép nyelve is megváltozott volna. A nevek fordításának elemzésekor Török Tamásnál a következő megállapítást olvashatjuk: „A fordítók igyekeztek érzékeltetni, megőrizni az eredeti jelentést és motivációt a szlovák változatban. A két nyelv közti tipológiai különbségek eredményezték azt, hogy a névváltozatok egy részénél szerkezeti különbségek találhatók.” (TÖRÖK 2002b:194)

Ugyanakkor vegyes nemzetiségű, többnyelvű területeken is elengedhetetlen a gyűjtés teljességére való törekvés. Kniezsa István, Szabó T. Attila és mások szerint is az egynyelvű gyűjtések a vegyes lakosságú területeken szükségképpen torzítanak, s nem vonhatók le megnyugtató tudományos következtetések. (SZABÓ T. A. 1942) Külföldi követendő példaként E. Schwarz és Šmilauer munkásságát, illetve a Szász Tudományos Akadémia *Deutsch—Slawische Forschungen zur Namenkunde und Siedlungsgeschichte* sorozatát említhetjük. A teljességre törekvés elvét hangsúlyozta Rónai Béla is: „A teljesség követelményét támasztja alá, s erőteljesen hangsúlyozza a következő két szempont: a) A magyar nyelvterületen előforduló más nyelvű névanyag elsősorban a hazai névkincs fejlődésére gyakorolt hatása miatt értékes és nélkülözhetetlen. – b) Az is lényeges, hogy a magyar névadási módok, valamint a magyar nyelvi környezet milyen nyomokat hagyott az idegen nyelvi neveken, illetve hogyan hatott a többnyire későbbben kialakult, ezért másodlagosnak tekinthető idegen nyelvi névanyagra.” (RÓNAI 1978:87)

A magyar nyelvterület peremvidékén fekvő, s erős államnyelvi befolyás alatt álló Zoboralja helynévkincsében ezek az említett változások fordítva hatnak. A történeti és mai élő névanyag ismeretében elmondhatjuk, hogy a szlovák nyelvi adatok ezen a vidéken valóban másodlagosak, de az asszimiláció ilyen mértékű növekedése, a hatalom egyértelmű törekvése következtében fennáll a veszélye annak, hogy a szláv nevek elsődlegessé válnak. A mai térképeken található megnevezések a magyar nevek tükörfordításai, és magukon viselik a hivatalos névadás sajátosságait is (összevont neveket jegyeztek föl a térképeken), a magyar tulajdonnévi elemekkel és a valódi tájszavakkal azonban nem tudtak mit kezdeni a fordítók. „Az idegen nyelvi nevek gyűjtésére általában ugyanazok a szabályok érvényesek, amelyeket a magyar névanyag gyűjtésében alkalmazunk.” (RÓNAI 1978:88) A magyar helynévanyag elsődlegessége és a nyelvi adatmentés sürgőssége miatt magyar anyanyelvű adatközlők

kel dolgoztam, akiknek névhasználatában szintén megjelennek a szlovák nevek. Ezeket nem hagytam ki az adattárból, s a feldolgozásban is vizsgálom, milyen regionális átvételekkel találkozunk a tájegység helynévkincsében. Elsődleges feladatomban a magyar helynevek összegyűjtését, földolgozását tekintettem, a szlovák lakosság helynévismeretének, helynévhasználatának kutatását elsősorban a szlovák nyelvészek feladatának tartom.

Zoboralja neveiben a természeti környezetből származó (51,19%) és a műveltség kategóriába tartozó (48,81%) megkülönböztető elemek egyensúlya figyelhető meg. Ha a közszoí–tulajdonnévi arányokat vizsgáljuk a tájegységen belül, akkor a belterületi nevekben 50 esetben találunk tulajdonnévi (személynévi és településnévi) elemet, ami az összes belterületi helynévhez viszonyítva mindössze 17,85%, csak közszoí elemekből a belterületi nevek 82,15%-a épül fel. Ez az arány a magyarországi adatokhoz viszonyítva a külterületi határrészekre jellemző. (J. SOLTÉSZ 1979:83) A Felvidék helynévkincsét tehát addig kell összegyűjteni, míg nem indul meg a falvakban is a hivatalos névadás (természetesen ez az államnyelven történik), s a nyelvhasználat és a névhasználat változásával rövid idő alatt, akár egy generációváltás alatt is eltűnetheti a ma még élő népi neveket.

A névanyag és a nyelvjárás kapcsolata

A helynévgyűjtemények egységes törekvése lehetőséget nyújt arra, hogy azon területek nyelvi sajátosságairól is képet kaphassunk, amelyekről *A magyar nyelvjárások atlasza* nem közöl adatokat. Természetesen ezek nem annyira széles körűek, mint az atlaszadatok, mégis kontrollvizsgálathoz, kiegészítésekhez felhasználhatók. A nagyatlasz kutatópont-hálózata ritka a minden településre kiterjedő helynévgyűjtésekhez képest. Különösen a határon túli területeken van ennek jelentősége, hiszen itt a kutatópontok kiválasztását befolyásolta, hogy mely régiókban számottevő a magyarság létszáma, s mely településeken sikerült biztosítani a gyűjtést.

Bár a nyelvatlaskutatást a határon túli területekre is igyekeztek kiterjeszteni, a kutatópontok kiválasztását sokszor külső körülmények befolyásolták. Imre Samu szerint az északnyugati palóc nyelvjárástípus egységessége megkérdőjelezhető, hisz a kutatópontok sűrűsége nem elegendő. A meglehetősen ritka és néhol esetleges kutatópontok miatt az északnyugati palóc nyelvjárástípusba az 5 település (Vága – Cssz–2, Nyitragerencsér – Cssz–3, Barslédec – Cssz–4, Nagyhind – Cssz–5, Bajka – Cssz–10) területi egység alapján került. A szerző álláspontja szerint nem dönthető el, hogy a kisebb-nagyobb eltérések típusbeli különbséget jelentenek, vagy a különböző nyelvjárást befolyásoló tényezők hatására keletkeztek a változatok: a meglévő öt kutatópont közül kettő – Vága (Cssz–2) és Nagyhind (Cssz–5) – nyelvjárásziget, Bajka (Cssz–10) a háború utáni áttelepítések miatt megbolygatott nyelvjárás. Nyitragerencsér (Cssz–3) esetében nagyon erős Nyitra urbanizációs hatása, különösen azért, mert évtizedekig közigazgatásilag is hozzá tartozott (1974–1990). Zoboralján két kutatópont is található: Nyitragerencsér (Cssz–3) és Barslédec (Cssz–4), de Imre Samu úgy véli, a Nyitra környéki pontok semmiképpen sem tartoznak bele ebbe a típusba. A két kutatópont jelenségei között Imre lát jelentős különbségeket, de mivel a környező településekről nincsenek adatok, ezért nem dönthető el egyértelműen, hogy nyelvjárászigetről van szó vagy kisebb-nagyobb terüle-

tet képviselő típusról. (IMRE 1971:353–354) A legújabb kutatások Barslédect is a nyelvszigeten belül helyi nyelvjárással rendelkező nyelvjárászigetek közé sorolják. (KISS 2001:322.) Míg a magyarországi kutatópontok kiválasztásánál alapvető szempont volt, hogy az adott település ne legyen nyelvjárásziget, a határon túli területen ezt a kívánalmat kevésbé tudták érvényesíteni.

A Zobor vidékéről a kilencvenes évek elejétől kezdve jelentek meg Sándor Anna dialektológiai és szociolingvisztikai kutatásai, melyek a koloni nyelvjárás szóképzési és hangtani sajátosságait vizsgálták, illetve a nyelvhasználat és kétnyelvűség kérdéseit feszegették. (SÁNDOR 2000) Dialektológiai elemzése szinkron jellegű, szociolingvisztikai változókat állapított meg. Arany A. László vizsgálatait alapul véve Sándor Anna az eltelt 50 év nyelvjárásai változásait vizsgálja Kolon nyelvjárásában (SÁNDOR 1993:45–50), Telekiné Nagy Ilona pedig az Arany A. által vizsgált jelenségeket mutatja be Kolon földrajzi neveiben. (TELEKINÉ 1993:38–44)

A névtudomány és a dialektológia kapcsolatát erősítik azok a kutatások, amelyek a szóföldrajzi vizsgálatok módszerét a névtanban is alkalmazhatóknak tartják, s a szóföldrajzhoz hasonlóan névföldrajzi eredményeket is várnak a helynévgyűjtemények feldolgozásától. Ilyen kutatásokat végzett Kálnási Árpád és Vörös Ottó. (KÁLNÁSI 1991, 1996, 1998; VÖRÖS 1999)

A Zoboralján végzett helynévi kutatásomban különösen nagy figyelmet fordítottam a nevek lejegyzésére, mert ezek az adatok megerősíthetik, kiegészíthetik a Zobor vidékének nyelvjárásai sajátosságairól kialakult képünket.

Névmodellek, névtudat és névkompetencia

A helynevek keletkezése a kommunikációs szituáció felől is megközelíthető: hiszen magát a megnevezési igényt is a kommunikációs aktus határozza meg. A társadalom értékrendjét tükrözi az, hogy mi kap nevet, illetve mi nem. Lőrincze megfogalmazásában: „Bármiféle elnevezés oka végső fokon gyakorlati szükségességre vezethető vissza /.../ nem minden élőlény, tárgy stb. kap megkülönböztető nevet, csak azok, amelyek az elnevező szempontjából fontosabbá válnak.” (LŐRINCZE 1947:3) A nevek keletkezésének körülményét tehát nem nyelvi feltételek határozzák meg. A névmodelleknek, azaz a helynévmintáknak a névadásban betöltött szerepét a cseh Rudolf Šrámek foglalta össze névelméletében: a nyelv toponímiai normájának nevezi a helynevek funkcionálásában és születésében szerepet játszó szabályok összességét. (ŠRÁMEK 1972/73:55–75) Ez a norma a beszélők tudatában megnevezési normaként (Benennungsmodell) jelenik meg, amely két összetevőből áll: az alpmodellekből, azaz bázis- vagy viszonymodellekből (Ausgangstellungmodell), illetve a szóalkotási modellekből (wortbildende Modell).

Az alpmodellek nem nyelvspecifikusak, hanem az emberi gondolkodás fogalmi rendszerével mutatnak összefüggést. A névadáskor „az elnevező maga előtt látja a táj egy darabját, megállapítja annak fontosabb tulajdonságait, mérlegeli ezeket, és a legjellemzőbbnek tartott sajátosságo(ka)t foglalja bele a földrajzi névbe. Az objektumnak tehát sohasem a teljes valóságát fejezi ki a név.” (MEZŐ 1982:27) A denotátumok tehát úgy motiválják a keletkező helyneveket, hogy csak a bennük meglévő jellegzetesség lehet a névadás alapja. Hogy a névadó számára mi a legjellegzetesebb, az egyénenként különböző lehet. Ez az alapja a helynevek szinonímájának, hi-

szen a motiváltság ebből a szempontból önkényes. Ebből következik, hogy a helynevek keletkezésekor a név szükségképpen leíró jellegű, s mind a névalkotó, mind a nevet elfogadó közösség számára tudatos. (Szükségképpen a nyelvi jel akkor válik névvé, ha a közösség elfogadja, nyelvhasználatában folyamatosan jelen van, azaz a jellel: lexémával vagy lexémacsoporttal azonosít és egyedivé tesz, azaz identifikál.). Eszerint az egyes embercsoportok gondolkodásuk, mentalitásuk, saját tárgyi, földrajzi környezetüknek megfelelően használják fel a helynevek kategóriáit.

A szóalkotási modellek viszont a nyelvi kifejezőeszközök halmazát (elemkészletét, kapcsolódási szabályaikat) jelentik, s ezek pedig nyelvspecifikusak. Šrámek szerint egy-egy helynévrendszer bemutatása a névhasználók nyelvtudatában meglévő megnevezési modelleknek megismertetésével lehetséges.

Az egyén a helynévkincset megismerve elsajátít bizonyos névalkotási szabályokat, a kommunikáció során pedig kialakul a beszélő sajátos „névtudata”. Ez a névkompetencia biztosítja azt, hogy akár általa nem ismert nyelvi alakulatokat a beszédben helynévként ismerjen fel, s ezek mintájára maga is képes legyen hasonlók létrehozására. A beszélők nyelvi készségének tehát szerves része a névalkotási kompetencia, s ez a névalkotási szabályoknak a nyelven kívüli, alapmodellbeli kategóriáit éppúgy tartalmazza, mint a szerkezeti és lexikális-morfológiai névmodelleket. Vagyis az egyén ugyanúgy részt vesz a névalkotási folyamatban, ahogyan részese a nyelvi változásoknak is. (BENKŐ 1988:58–63)

A nyelvi változás (idegen nyelvi hatás), a kommunikációs helyzet (kódváltás) megváltozása kihat a helynevek változására is, hiszen a létező helynévrendszer s helynévhasználat többféleképpen is meghatározza az új helynevek keletkezését. Egyrészt a névhasználó a meglévő anyanyelvi névmintákat örökíti át, másrészt az államnyelvi hatás kiterjedésével más nyelv eszközkészletéből válogat. Elvileg ugyan elképzelhető, hogy a nevet adó egyén az elnevezendő helyek megnevezésére teljesen új nyelvi elemet, egy addig még nem létező hangsort hozzon létre, ez azonban ellentmondana a nyelvi gazdaságosság általános törvényszerűségeinek, amely a tulajdonnévi kategória egészét is jellemzi. Ezért az új helynevek nyelvi alkotórészei a mindenkor létező nyelvi elemkészletből származnak. De hogy a felvidéki magyarság az anyanyelvkészletéből vagy az államnyelvből válogat, az már társadalmi, szociológiai okokra vezethető vissza.

Felhasznált irodalom:

- Benkő Loránd: *A Nyárádmunte földrajzinevei*. MNyTK. 74. sz., Budapest, 1947
- Benkő Loránd: *A történeti nyelvtudomány alapjai*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1998
- N. Császi Ildikó: Névadási indítékok Berencs (Branč) földrajzi neveiben. *Hungarológia* 3., Budapest, Nemzetközi Hungarológiai Központ, 1993
- N. Császi Ildikó: *Nyitra környéke helynévanyagának változásai*. MNyTK. 209, Budapest, 1997
- N. Császi Ildikó: A zoboralji hegymegí falvak történeti helynevei. Győr, Apáczai Csere J. Tanítóképző Főiskola Évkönyve 1998/99
- N. Császi Ildikó: *A zoboralji vízmegei falvak történeti helynevei*. *Névtani Értesítő* 21., Budapest, 1999
- N. Császi Ildikó: Nyelvhasználati jellemzők Zoboralja helyneveiben. Győr, Apáczai Csere J. Tanítóképző Főiskola Évkönyve 2001

- Fényes Elek: *Magyarország geographiai szótára*. Pest, 1851
- Gyurgyík László: *Magyar mérleg*. Pozsony, 1994
- Héder Ágnes: Révkomárom utcanévadásának jellemzői száz év távlatában. *Névtani Értesítő* 21., Budapest, 1999
- Hegedűsné Marikovecz Katalin: *Helynevek Csehszlovákia Komáromi járásából*. MND 45., Budapest, 1983
- Horváth Ildikó–Telekiné Nagy Ilona: *Csilizköz földrajzi nevei*. Pozsony, Kalligram, 2000
- Imre Samu: A mai magyar nyelvjárások rendszere. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1971
- Jankus Gyula: Az Érsekújvári járás keleti részének helynevei. MND 79., Budapest, 1988
- Jankus Gyula: *A Lévai járás (Dél-Szlovákia) hét községének helynevei*. MND 132., Budapest, 1994
- Jankus Gyula: A településnevek történelmi változásai Szlovákia mai területén. MNyTK. 209., Budapest, 1997, p: 341–344
- B. Kovács István (szerk.): *Vály-völgy*. Pozsony—Rimaszombat—Felsővály, 1991
- Kálnási Árpád: Név földrajzi térképlapok Szatmárból. Benkő-Eml., 1991, p: 321–326.
- Kálnási Árpád: *Szatmári helynévtípusok és történeti rétegződésük*. A KLTE Magyar Nyelvtudományi Intézetének Kiadványai 67. sz., Debrecen, 1996
- Kálnási Árpád: Néhány névföldrajzi térképlap Szatmárból. A Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola Magyar Nyelvtudományi Tanszékének Tudományos Közleményei 2., 1998, p: 194–206.
- KISS JENŐ (szerk.): *Magyar dialektológia*. Budapest, Osiris, 2001
- Kniezsa István: Magyarország népei a XI. században. SztIstván-Eml. 2., Budapest, 1938, p: 365–472.
- Kniezsa István: A szlovák helynévtípusok kronológiája. NévtVizsg., Budapest, 1960, p: 19–26.
- Lanstyák István: A szlovák nyelv árnyékában. *Tanulmányok a határainkon túli kétnyelvűségről*. Szerk. Kontra Miklós. Budapest, 1991, p: 11–72.
- Lőrincze Lajos: *Földrajzineveink élete*. Budapest, 1947
- Mező András: *A magyar hivatalos helységnevéadás*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1982
- Rónai Béla: *A nemzetiségi nyelvek földrajzi neveinek gyűjtése és lejegyzése*. MNy. 74., 1978, p: 86–93.
- Sándor Anna: *Nyitra vidéki helytörténeti és nyelvjárási szövegek I*. Anyanyelvi füzetek 3., Nyitra, 1994
- Sándor Anna: Zoboralja néhány nyelvjárási sajátossága. Szombathely, III. Dial.Szimp., 1998, p: 276–284.
- Sándor Anna: *Anyanyelvhasználat és kétnyelvűség*. Pozsony, Kalligram, 2000
- Šrámek, Rudolf: Zum Begriff „Modell” und „System” in der Toponomastik. *Onoma*, 1972/73, p: 55–75.
- J. Soltész Katalin: *A tulajdonnév funkciója és jelentése*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1979
- Szabó T. Attila: Kalotaszeg helynevei. Kolozsvár, 1942
- Szathmáry József: Felső-Bodroghöz földrajzi neveinek nyelvjárási tanulságai. Nyr. 109., 1985, p: 75–82.
- Szathmáry József: *Királyhelme (Kráľovsk? Chlme) és környéke helynevei*. MND 76., 1987
- Szathmáry József: Felső-Bodroghöz földrajzi neveinek tipológiája. *Hungarológia* 3., Budapest, Nemzetközi Hungarológiai Központ, 1993, p: 292–298.
- Telekiné Nagy Ilona: Az Arany A. László által vizsgált jelenségek Kolon földrajzi neveiben. *Anyanyelvi füzetek* 1., Nyitra, 1993, p: 38–44.
- Telekiné Nagy Ilona: A Galántai járás víznevei. *Hungarológia* 3. Budapest, Nemzetközi Hungarológiai Központ, 1993, p: 299–303.
- Telekiné Nagy Ilona: Terbeléd földrajzi nevei. *Anyanyelvi Füzetek* 2., Nyitra, 1994
- Török Tamás: *Zoboralja földrajzi nevei a történeti térképek tükrében*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2002

- Török Tamás: Zoboralja helynevei szlovák térképeken. *Köszöntő kötet B. GERGELY PIROSKA tiszteletére*. Miskolc, szerk: Gréczi-Zsoldos Enikő—Kovács Mária, 2002
- Unti Mária (szerk.): *Csallóköz földrajzi nevei*. Dunaszerdahelyi járás. Dunaszerdahely, 2002
- D. Varga László: *Deregnő helynevei*. MND 61. Budapest, 1986
- Vörös Ottó: *Vízrajzi köznevek szöföldrajzi és jelentéstani vizsgálata*. MNyTK. 211. sz., Budapest, 1999

Ildikó N. Császi

Social Relations, Interaction of Using Language and Names

In the recent research of place names the systemised introduction of place names and/or name types of certain territories or regions is more and more emphasised. The collection of Upper Land place-names started at the Pedagogical University in Nitra according to a thoroughly worked out programme. From that time more collecting works were started, of which majority does not systemise the names and they can be used as databases.

The main aim of the author's research is to describe, analyse from more aspects, and systematise the place-names of 15 territories belonging directly to Zoborja – as specific vocabulary units – by language tools. The examined place-names are the members of the set of language units, and its system is the partial system of the speaking community's vocabulary.

The author wants to explore the language tools influencing the naming of the region and the typical methods of changing place-names on the basis of the collected material of place-names. Since these territories are situated beyond the border, loosing names has a great importance, since due to the assimilation the newly-created names do not enrich the set of Hungarian place-names.

The basis for the survival of place-names is determined by the use of place-names. Therefore, the author pays attention to the percentage of population who deal with agriculture, and to the social background of the study/theory of names. Sociological research based on the data of the 1991 population census help to find the answers. At that time 14 per cent of the population worked in agriculture. It is a cold comfort for us to know that from this number the number of Hungarian speakers is only two times more than the Slovak speakers. The majority of Hungarian-speaking population live in villages, the level of industrialisation of territories lived by Hungarians does not reach national level, on these territories the natural conditions favour to agriculture.

The influence of the Slovak language on the set of place-names of Zoborja that is situated at the border of the Hungarian language region and that is under strong influence of the state language cannot be neglected. Knowing the material of place-names we can state that the Slovak language data of this region are only secondary, but the increase of assimilation of this extent, in consequence of unambiguous striving for power it is possible that the Slav names become primary. Place-names found on recent maps are the literal translation of Hungarian names, and have the features of official naming.

The relationship of science of names and dialectology is strengthened by those researches that confirm the application of methods of word-geography studies in linguistics, and that expect even place-geography results from processing place-name collections.

By recognising the set of place-names, the individual masters certain rules on creating names, and through communication a typical “name-consciousness” of the speaker is created. This name-competency ensures that in the language he recognises even language formations not known by him as place-names, and using them as patterns he is able to create similar ones.